

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 1/2005 rd

Statsrådets utredning med anledning av EU:s nordliga dimension; Finlands utgångspunkter för det fortsatta arbetet

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 8 december 2004 statsrådets utredning med anledning av EU:s nordliga dimension; Finlands utgångspunkter för det fortsatta arbetet (E 131/2004 rd) till kommunikationsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ambassadråd Marja-Leena Vuorenpää, utrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Kaj-Peter Mattsson, kommunikationsministeriet.

UTREDNINGEN

Förslag

Den nordliga dimensionen är ett initiativ som lanserades av Finland 1997 och gäller en vidareutveckling av EU:s externa och regionala samarbete i de nordliga närområdena. Finland ville i EU lyfta fram de stora frågorna och möjligheterna kring de nordliga områdena, framför allt kopplingarna mellan Ryssland, Östersjöområdet och EU. Ett av målen var att engagera EU i samarbetsprojekten i syfte att generera större stabilitet och välfärd i de berörda regionerna.

Resultaten av den nordliga dimensionen bör ses dels i ett politiskt perspektiv, dels på ett praktiskt plan. Det har lagts upp två handlingsplaner, och den gällande planen täcker in 2004—2006. Bland de viktigaste resultaten märks partnerskapen, där intresserade stater, internationella organisationer och finansinstitut tillsammans och på lika villkor arbetar för att lösa problemen inom respektive nordliga regioner. Miljöpartner-

skapet inrättades 2000 och är inriktat på kärnsäkerhet och andra stora miljöfrågor. År 2003 inrättades partnerskapet när det gäller folkhälsa och social välfärd. Det ska samordna och effektivisera kampen mot smittsamma sjukdomar och livsstilssjukdomar samt minska hoten på grund av sociala problem i våra närområden.

Finansiering

Projekten inom ramen för handlingsplanen har i EU genomförts med hjälp av befintliga program och finansiella instrument (bl.a. Tacis, Interreg, Phare). Finland har från och till lyft fram frågan om en särskild budgetlinje för den nordliga dimensionen. Detta har motiverats med att verksamheten blir tydligare, tillförs högre profil och får större struktur när den politiska målnivån och projektnivån slås ihop. Alla mål är befogade och det är önskvärt att de uppfylls. En särskild budgetlinje för den nordliga dimensionen är däre-

mot inget bra alternativ vare sig funktionellt eller politiskt.

EU ser över sitt finansiella instrument för yttre förbindelser som ett led i Agenda 2007. I den finansiella reformen av de yttre förbindelserna och i förberedelserna för nästa budgetperiod är det allra viktigaste att garantera att samarbetet EU-Ryssland, inklusive den nordliga dimensionen, får en rationell och funktionell ram och adekvata resurser bl.a. med hjälp av finansieringskällorna i EU.

Framtida utmaningar

Sedan de baltiska staterna och Polen gått med i EU har villkoren för den nordliga dimensionen ändrats. Ett av problemen med handlingsplanen är Rysslands svala intresse.

För närvarande behandlar kommissionen framtiden för den nordliga dimensionen och är beredd att utarbeta preliminära riktlinjer för det kommande arbetet i början av 2005. Riktlinjerna kan behandlas på nästa ministerkonferens om den nordliga dimensionen. Mötet ordnas sannolikt under Storbritanniens ordförandeskap hösten 2005. Om ministermötet anser det nödvändigt läggs nästa politiska dokument upp utifrån riktlinjerna och partnerskapsländerna kommer då att konsulteras. Tanken är att dokumentet ska träda i kraft 2007. Sannolikt kommer den sista finslipningen av dokumentet att infalla under det finländska ordförandeskapet hösten 2006.

EU-ordförandeskapet hösten 2006 förpliktar Finland att avsluta arbetet med framtiden för den nordliga dimensionen på behörigt sätt. Den nordliga dimensionen lanserades av Finland och Finland förväntas därför delta aktivt i framtidsdebatten. Det kräver samtidigt att våra nationella mål förtydligas.

Finlands målsättning

Finlands grundläggande mål visavi den nordliga dimensionen är att skapa en stabil och hållbar utveckling i nordvästra Ryssland. Finland har ambitionen att samla kommissionen och medlemsstaterna, Ryssland och övriga intresserade länder kring detta regionala samarbete för att nå målet. Ett av de mest synliga resultaten i Fin-

lands EU-politik är att den nordliga dimensionen har integrerats i EU:s externa och gränsöverskridande politik. Så det finns ingen anledning att ge upp den framgången.

De mest karakteristiska dragen bör alltjämt finnas kvar. Detta gäller särskilt en flexibel definition på den nordliga dimensionen, fokus på regionerna och aktivt deltagande från partnerländerna och de regionala organens sida i planeringen och genomförandet av verksamheten. För att partner- och observatörländerna fortfarande ska vara intresserade av arbetet bör den geografiska räckvidden framöver slås fast och omfatta ett stort område, inte bara nordvästra Ryssland utan också Östersjöområdet och de arktiska regionerna. De regionala organen för de nordliga områdena kopplar in Ryssland och vissa andra länder utanför EU på samarbetet med närliggande EU-stater på jämlika villkor.

EU bör lägga fast de viktigaste målen för politiken för de nordliga närområdena inom ramen för den nordliga dimensionen. Handlingsplanen bör åtföljas av ett nytt politiskt dokument som förtydligar uppgifterna, målen och prioriteringarna för den nordliga dimensionen. Det behövs egentligen ingen ny ingående handlingsplan med projektförteckningar, utan ett kort politiskt ramdokument som manifesterar EU:s engagemang i samarbetet kring de nordliga regionerna och hjälper till att kanalisera medlen till närområdena. EU bör sammanställa ramdokumentet i samråd med Ryssland och de övriga partnerländerna för att försäkra sig om alla parter politiska förankring. Dessutom är det viktigt att ta vara på den expertis som de regionala organen besitter.

Statsrådets ståndpunkt

Finlands utgångspunkter för den nordliga dimensionen i framtiden är

- att den nordliga dimensionen fortsatt ska ingå i EU:s politik för de nordliga områdena, särskilt i EU:s externa och gränsöverskridande politik.
- att den nordliga dimensionen fortsatt definieras i ett brett perspektiv och omfattar inte bara nordvästra Ryssland utan också

- Östersjöområdet och de arktiska regionerna.
- att samarbetet med nordöstra Ryssland kopplas till EU:s samarbete med Ryssland och de planerade gemensamma samarbetsområdena.
 - att Ryssland knyts närmare till dialogen om det fortsatta konceptet för den nordliga dimensionen.
 - att samarbetet mellan EU och organen för de nordliga regionerna förstärks.
 - att kommissionen, de kommande ordförandeländerna och andra viktiga aktörer sonderar möjligheterna att införa en modell med ramdokument när den nuvarande handlingsplanen går ut 2006.

Ministrarna ska konsekvent lyfta fram den nordliga dimensionen vid möten med företrädare för andra EU-stater, partnerländerna, observatörländerna och kommissionen.

Tanken är att den nordliga dimensionen ska finansieras samlat med hjälp av det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet, internationella finansinstitut och övriga aktörer. Därmed eftersträvar Finland i dagsläget ingen egen budgetlinje för den nordliga dimensionen. Om det visar sig att de planerade reformerna inom ramen för Agenda 2007 och den finansiella reformen av de yttre förbindelserna inte ger önskat resultat visavi målen för den nordliga dimensionen bör de finansiella frågorna senare tas upp på nytt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Finlands initiativ från 1997 för att lansera en nordlig dimension i EU är av stor betydelse, framhåller utskottet. Under det tyska ordförandeskapet 1999 antogs generella riktlinjer för EU:s politik för den nordliga dimensionen. Detta var viktigt för det första för att det då skapades ett underlag för att föra upp den nordliga dimensionen på en högre nivå där det politiska konceptet går ut på att sätta fokus på norra och nordöstra Europa. Arbetet har resulterat i ett partnerskap när det gäller folkhälsa och social välfärd och ett miljöpartnerskap, men många andra aktiviteter, som innefattar dels enskilda medlemsstater, dels flera medlemsstater tillsammans, kommissionen och de regionala organen (Barents euroarktiska råd, Östersjöstaternas råd, Arktiska rådet och Nordiska ministerrådet).

Framgången på högre politisk nivå, att den nordliga dimensionen har införlivats i EU:s yttre förbindelser, är det som Finland ursprungligen eftersträfvade, framhåller utskottet. Sett i ett mer praktiskt perspektiv är miljöpartnerskapet det största framsteget, redan nu finns det omkring 200 miljoner euro i miljöfonden. Det första flaggskeppet inom ramen för miljöpartner-

skapet bli klart i år: sydvästra reningsverket i S:t Petersburg.

Det är positivt att Finland lyfter fram en vida-reutveckling av den nordliga dimensionen som ett av målen för det kommande ordförandeskapet. På grund av omvärldsförändringarna (EU-utvidgningen, EU: och Rysslands förhandlingar om fördjupat samarbete och översynen av finansieringen av de yttre förbindelserna) gör att innebörden i den nordliga dimensionen bör ses över, framhåller kommunikationsutskottet.

Utskottet har uppmärksammat på att en särskild budgetlinje för den nordliga dimensionen i dagsläget inte är något bra alternativ varken funktionellt eller politiskt sett. Något fristående anslag har inte eftersträövats eftersom den nordliga dimensionen är en sammanhållen politik i EU och projekten i handlingsplanen samordnas och genomförs inom ramen för själva policyn. Enligt uppgifter till utskottet är Finland den enda medlemsstaten som har föreslagit en särskild budgetlinje för den nordliga dimensionen. Det är självfallet viktigt, framhåller utskottet att verksamheten också framöver kan tryggas med hjälp av rationella finansiella lösningar.

Utskottet vill här uttrycka sin oro över att den nordliga dimensionen sträcker sig över så många

sektorer, vilket delvis leder till svårigheter i verksamheten. Den nordliga dimensionen förblir diffus och bristen på konkret verksamhet är uppenbar. De beslut som fattas hösten 2006 under det finländska ordförandeskapet bör ta sikte på att lägga fast räckvidden och anknytande mål. Detta är viktigt för en vital policy kring den nordliga dimensionen.

När nya beslut fattas är det angeläget att samtidigt involvera alla parter kraftfullt i aktiviteterna. Aktivt engagemang behövs inte bara från unionens och framför allt kommissionens sida utan också från den ryska partens sida. Ryssland har en kritisk inställning till den gällande handlingsplanen och anser den vara ett internt EU-dokument. Utskottet framhåller att det fortsatta arbetet måste fokuseras på frågor av gemensamt intresse för EU och Ryssland. På så sätt kan Ryssland knytas närmare till den nordliga dimensionen. Enligt utskottet behövs större sats-

ningar på logistik- och infrastrukturprojekt dels inom vägtrafiken, dels inom järnvägstrafiken. Också TEN-projekten spelar en stor roll för Europa eftersom de skapar förutsättningar för ett logistiskt partnerskap mellan EU och Ryssland.

Geografiskt börjar den nordliga dimensionen i norra Tyskland och norra Polen i söder, fortsätter genom de baltiska staterna och nordvästra Ryssland och sträcker sig fram till de arktiska regionerna i norr. Efter den senaste utvidgningen har det dessutom blivit viktigt att koppla de nya medlemsstaterna till den nordliga dimensionen och de viktiga projekten med relevans för hela området, till exempel motorvägen på Österjön.

Utlåtande

Kommunikationsutskottet meddelar

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt.

Helsingfors den 22 februari 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Markku Laukkanen /cent
medl. Leena Harkimo /saml
Saara Karhu /sd
Marjukka Karttunen /saml
Inkeri Kerola /cent
Reino Ojala /sd
Erkki Pulliainen /gröna
Eero Reijonen /cent

Pertti Salovaara /cent
Arto Seppälä /sd
Timo Seppälä /saml
Harry Wallin /sd
Lasse Virén /saml
Raimo Vistbacka /saf
ers. Reijo Paajanen /saml
Lyly Rajala /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Mika Boedeker.